

Imponuje i jeho znalost řečí. Dovede řídit a vést, ale též empaticky naslouchat. Má smysl pro kázeň a pořádek, ale i značnou míru tolerance. Dovede nejen pracovat, ale i žít. Přejeme mu hodně dalších radostí z práce i ze života. V. Machů

JUBILEUM V TRIADE

Z generačného hľadiska sú psychológovia v Československu atypickou štruktúrou. Aj bez bližšieho vymedzenia možno povedať, že mladých je najviac, stredného veku je podstatne menej a starších psychológov, ktorí sa v našich podmienkach stali pioniermi nášho odboru, pochopiteľne najmenej. No posuv na „vylepšenie“ súžitia troch generácií je v dôsledku objektivity času nezadržateľný.

Tento faktovotendenčný úvod k laudácii predoslanej v nadpise som zvolil s rozmyslom, pretože tak ako mňa, akiste aj mnohých prekvapí, kto už, a navyše ako jubiluje.

Z kádrových materiálov sa možno dozvedieť, že dlhodobá zástupkyňa riaditeľa Ústavu experimentálnej psychológie SAV, PhDr. Olga Halmiová, CSc., vedúca vedecká pracovníčka, sa dňa 10. 11. 1982 v plnom rozkvetе dožila oslavovateľného životného jubilea. Základnú bázu psychoógie obohatila o rad poznatkov z oblasti diferenciálnej psychofyziológie, pamäťových procesoch, psychógie styku, aby som spomenul aspoň najtypickejšie oblasti jej vedeckovýskumnej činnosti. Doteraz publikovala jednu pôvodnú knižnú monografiu a 103 pôvodných časopiseckých štúdií v domácich i zahraničných periodikách a 51 odbornopopularizačných príspevkov. Ako zástupkyňa redaktora *Studia psychologica*, nášho medzinárodného psychologického časopisu, je nepostrádateľnou osobou pre výjdeie každého čísla. Ako posudzovateľka prác patrí k tým anonymným „spoluautorom“, ktorí vylepšujú značnú časť produkcie slovenských psychológov. V pokrokovom milieue utváraná osobnosť sa prejavuje vo veľmi významných ideovoteoretických i politických aktivitách nielen materského pracoviska. Hoci je neschopná spontánnej agresie, dokáže srdnato vystúpiť proti spoločenskému zlu a v prospech ukriždených. Je medzi nami, povedal by som obrazne, uznávanou dámou našej psychológie.

Ak by sa azda našiel medzi nami niekto, kto by nevedel o činnosti PhDr. Jozefa Daniela, CSc., musím ho upodozrievať z toho, že sa málo vzdeláva, nezúčastňuje sa pravidelných odborných podujatí, alebo nie je intenzívne zžitý s odbornopolitickou činnosťou psychológov. Dodávam ešte, že sa neoboznámil ani s príspevkom v tomto časopise (Čs. psychol. 1972, č. 4–5, s. 484–486) venovanom jeho päťdesiatinám. Hoci dovtedy nedošlo v odbornej kariére jubilanta k senzáciám, nikto medzitým nepoprel, že patrí k pionierom psychológie práce v Československu. Napísal nielen prvú príručku psychológie práce (vyšla r. 1963), ale bol z nás prvým, ktorého práce sa preložili do iného jazyka. Doteraz napísal (editoroval) 4 knižné publikácie, 151 pôvodných časopiseckých štúdií a vyše 100 odbornopopularizačných článkov. Niet azda takého žánru funkcií, ktorý by nebol okúsil. Celú dekádu bol zástupcom riaditeľa Ústavu experimentálnej psychológie SAV, potom predsedom Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV, tajomníkom Vedeckého kolégia pedagogiky a psychológie SAV, je dlhodobým členom Komisie pre obhajobu kandidátskych dizertačných prác z psychológie, členom viacerých redakčných rád odborných časopisov, predsedom ZO ROH. Aj keď pôvodom horniak (dokonca Oravec), už od strednej školy žije v dolniakoch, čo poznačilo niektoré jeho prejavy. Každý kto s ním prišiel trochu do styku, mohol postrehnúť, že je to svojský človek. Rád má poctivú prácu, klasické umenie, veselú spoločnosť, nerád záhalku, tárajstvo, konflikty. Má široký okruh priateľov rôzneho pôvodu a druhu. Patrí k tým svetlým výnimkám „strýčkov“ našej psychológie, ktorý sa plne dokázali identifikovať so svojimi „synovcami“ a „neterami“. A v tom je, podľa mňa, kľúč k tajomstvu, prečo náš jubilant ostáva i pri svojom významnom jubileu vždy ešte aj mladíkom.

Mnohí si Ústav experimentálnej psychológie SAV nevedia predstaviť bez činnosti jeho dlhodobého vedeckého tajomníka. Možno aj preto PrDh. Michal Striženec, CSc., ošedivel už dávno pred svojím životným jubileom. Narodil sa 19. 9. 1932 v Piešťanoch, psychológiu vyštudoval v Bratislave a od r. 1955 je zamestnaný v SAV. V rozvoji psychológie u nás mu patrí osobitá zásluha v tom, že sa stal styčným dôstojníkom psychológie s novými prúdeniami v okolitých vedách. Jeho pričinením sa našej odbornej verejnosti sprístupnili poznatky kybernetiky („Psychológia a kybernetika“, 1966), „computerizácia“ (Človek a počítač, 1978), pričom v súčasnosti spolupracuje

s týmem „umelej inteligencie“. To všetko sú odnože jeho základnej špecializácie, inžinierskej psychológie a teraz aj modelovania psychických procesov. Okrem 3 pôvodných kníh (ešte „Súčasná tendencie inžinierskej psychológie“, 1971) vytvoril 144 pôvodných štúdií, 51 odbornovo-popularizačných článkov. Je to pracovník so vzácnym zmyslom pre povinnosť; nesplnenie úloh, bezohľadu na ich dôležitosť ho priam neurotizuje. Korektnosť v ľudských vzťahoch je mu viac ako len zásadou. Je to poctivý systematik psychológie a spoľahlivý spolupracovník.

Pokúsil som sa viac-menej osobne vyjadriť sa k jubileu troch významných pracovníkov psychológie u nás; náležité „jubilarium“ prinesie náš bulletin *Psychológ v Československu*. Domnievam sa však, že aj z tohto letného náčrtu vysvitá jedno. Hoci ide o odlišne pracovne zameraných odborníkov a rôzne dynamizované i štruktúrované osobnosti, spoločné majú najmä tieto znaky: ideovo-odbornú vyspelosť, angažovanosť v práci a identifikáciu so svojím pracoviskom.

Chcel by som jubilantom aj touto cestou poďakovať za doteraz vykonanú prácu, popriať im ďalšie úspechy v práci (veď všetci sú pred obhajobou prác „Dr.Sc.“) a spokojnosť v osobnom živote. Spoločne sa tešíme z toho, že Predsedníctvo SAV im pri tejto príležitosti udelilo čestné plakety L. Štúra za zásluhy v spoločenských vedách.

Damián Kováč

Z ČINNOSTI VĚDECKÉHO KOLEGIA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE ČSAV V ROCE 1981 A VÝHLED DO ROKU 1982

Vědecké kolegium se trvale zabývá – jako svým hlavním úkolem – analýzou stavu a perspektiv rozvoje obou vědních oborů, spadajících do jeho kompetence. Materiály vypracované k tomuto úkolu v roce 1980 byly během roku 1981 průběžně inovovány a upřesňovány ve své funkci nástroje prohloubené reflexe a řízení rozvoje oborů. Zejména byly aktualizovány pod zorným úhlem závěrů XVI. sjezdu KSČ, v konkrétních vztazích k úkolům základního výzkumu a účasti pedagogických a psychologických věd na realizaci vědeckovýzkumných priorit, vytyčených v materiálech Čs. akademie věd. Výsledkem je zásadní dokument „Úkoly pedagogických a psychologických věd po XVI. sjezdu KSČ“.

Pokud jde o psychologii, je v uvedeném dokumentu analyzován její rozvoj pod zorným úhlem širších souvislostí poznávací funkce vědy, funkce vědy jako výrobní síly, funkce vědy jako teoretického základu pro řízení společenských profesí a vztahů a konečně světonázorové a kulturně výchovné funkce vědy. Intenzivní rozvoj vědy a techniky, urychlování inovačních cyklů ve společenské základně i nadstavbě, nový charakter i nový způsob života vedou k růstu požadavků na rozvíjení i uplatňování vyšších psychických funkcí člověka a psychické regulace jeho sociálního jednání. Před psychologií vystupuje náročný úkol komplexní a celoživotní přípravy člověka v oblasti kognitivních procesů, tvůrčího myšlení a

jednání, regulace chování a psychických stavů a procesů v náročných životních situacích. Zaměření psychologického výzkumu a perspektiv rozvoje psychologické vědy se orientuje na co nejužší souvislosti s řešením aktuálních úkolů v klíčových oblastech sociální praxe. Jsou to zejména:

1. Oblast výroby a řízení. Jde především o komplex psychologických problémů týkajících se motivace, tvůrčích přístupů k řešení problémů, účinné práce s lidmi, rozvoje kolektivů, efektivity práce. Je třeba vyvodit závěry ze skutečnosti, že hlavní rezervou ekonomického a společenského růstu je dnes tvořivá činnost lidí, opírající se o zvládnutí výsledků vědeckotechnického pokroku, činnost řízená na základě respektování sociálně psychologických zásad motivace apod. V této souvislosti bude také účelné zhodnotit po psychologické stránce dosavadní zkušenosti se zaváděním zdokonalené soustavy národního hospodářství, což dosud zůstávalo mimo oblast systematické vědecké analýzy.

2. Oblast ideově výchovná a výchovně vzdělávací. Ústředním problémem je zde rozvoj socialistické osobnosti se zvláštním zřetelem na utváření a sebeutváření mladé generace. Jádrem problému je rozpracování koncepce výchovně vzdělávacích strategií vedoucích ke zvýraznění a posílení psychických předpokladů realizace člověka jakožto subjektu progresivních společenských přeměn. Bude rovněž třeba zvýšit vědeckovýzkumnou aktivitu v oblasti hledání nových možností zvyšování účinnosti působení masových sdělovacích prostředků, v oblasti psychologických aspektů politické propagandy a agitace aj.